ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 23ης Φεβρουαρίου 1995 *

1. Με το προδικαστικό ερώτημα που αποτελεί το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας ζητείται η ερμηνεία του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας, η οποία υπογράφηκε στο Αλγέρι στις 26 Απριλίου 1976 και εγκρίθηκε εκ μέρους της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2210/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 [1] (στο εξής: Συμφωνία).

Η Συμφωνία έχει ως αντικείμενο την προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών σε όλους τους τομείς, με στόχο την ενίσχυση των σχέσεών τους και τη συμβολή στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Αλγερίας (άρθρο 1). Η συνεργασία αυτή καθιερώνεται και ρυθμίζεται όσον αφορά τρεις τομείς: τον οικονομικό, χρηματοδοτικό και τεχνικό τομέα (τίτλος Ι), τον τομέα των εμπορικών συναλλαγών (τίτλος ΙΙ) και τον τομέα του εργατικού δυναμικού (τίτλος ΙΙΙ).

Ειδικότερα, το tribunal des affaires de sécurité sociale de Nanterre (Γαλλία) ερωτά αν τα συμπληρωματικά επιδόματα που χορηγούνται από το Εθνικό Ταμείο Αλληλεγγύης (Fonds national de solidarité) εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας και αν, κατά την έννοια της ιδίας αυτής διατάξεως, μπορεί να επωφεληθεί από τα επιδόματα αυτά η μη εργαζόμενη σύζυγος θανόντος ήδη Αλγερινού εργαζομένου.

2. Αναφέρω, καταρχάς, τα ουσιώδη στοιχεία της Συμφωνίας και τη σχετική με το θέμα κοινοτική νομοθεσία, καθώς και τις συναφείς εθνικές διατάξεις.

Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο της υπό κρίση υποθέσεως, κρίσιμες είναι οι διατάξεις που περιλαμβάνονται στον τίτλο ΙΙΙ, ήτοι οι διατάξεις που αφορούν τον τομέα του εργατικού δυναμικού. Ειδικότερα, το άρθρο 39, παράγραφος 1, διάταξη της οποίας ζητείται εν προκειμένω η ερμηνεία, προβλέπει ότι, με την επιφύλαξη των επομένων παραγράφων, οι εργαζόμενοι αλγερινής ιθαγενείας και τα μέλη της οικογένειάς τους που διαμένουν με αυτούς απολαύουν, στον τομέα της κοινωνικής ασφλίσεως, καθεστώτος το οποίο χαρακτηρίζεται από την απουσία κάθε διακρίσεως βασιζομένης στην ιθαγένεια σε σχέση προς τους υπηκόους των κρατών μελών εντός των οποίων απασχολούνται. Οι επόμενες παράγραφοι θεσπίζουν: την αναγνώριση υπέρ των Αλγερινών εργαζομένων του δικαιώματος συνυπολογισμού των περιόδων ασφαλίσεως ή διαμονής που συμπληρώθηκαν στα διάφορα κράτη μέλη, όσον αφορά ορισμένες παροχές (παράγραφος 2), την αναγνώριση δικαιώματος επί οικογενειακών παροχών για τα μέλη της οικογέ-

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 3.

νειας που κατοικούν εντός της Κοινότητας (παράγραφος 3) και την ελεύθερη μεταφορά στην Αλγερία των συντάξεων γήρατος (παράγραφος 4). Η παροχή του καθεστώτος των παραγράφων 1, 3 και 4 του άρθρου 39 εξαρτάται από την ύπαρξη αμοιβαιότητας όσον αφορά τη μεταχείριση των εργαζομένων υπηκόων των κρατών μελών οι οποίοι απασχολούνται στην Αλγερία (παράγραφος 5). Εξάλλου, το άρθρο 40, παράγραφος 1, επιφορτίζει το Συμβούλιο Συνεργασίας να εκδώσει, εντός έτους από της ενάρξεως της ισχύος της Συμφωνίας, τις διατάξεις που απαιτούνται για την εφαρμογή των αρχών που διατυπώνονται στο άρθρο 39. Τέλος, κατά τα άρθρα 42 και 43 της Συμφωνίας, που περιλαμβάνονται στις γενικές και τελικές διατάξεις (τίτλος IV), το εν λόγω Συμβούλιο Συνεργασίας, το οποίο συγκροτείται, αφενός, από μέλη του Συμβουλίου και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και, αφετέρου, από μέλη της Κυβερνήσεως της Αλγερίας, διαθέτει, για την πραγματοποίηση των στόχων της Συμφωνίας, εξουσία εκδόσεως αποφάσεων δεσμευτικών για τα συμβαλλόμενα μέρη.

3. Μετά τα όσα ανέφερα σχετικά με τη Συμφωνία, υπενθυμίζω ότι ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας [2], ισχύει, σύμφωνα με το οικείο άρθρο 2, παράγραφος 1, «για μισθωτούς ή μη μισθωτούς που υπάγονται ή υπήχθησαν στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων από τα κράτη μέλη και είναι υπήκοοι ενός από τα κράτη μέλη ή απάτριδες ή πρόσφυγες που κατοικούν στο έδαφος ενός κράτους μέλους, καθώς και για τα μέλη της οικογένειάς τους και για τους επιζώντες τους». Το άρθρο 4 του ίδιου κανονισμού, καθορίζοντας το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του, απαριθμεί καταρχάς, στην παράγραφο 1, τους κλάδους κοινωνικής ασφαλίσεως στους οποίους εφαρμόζεται ο κανονισμός, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται, καθόσον ενδιαφέρει στην υπό κρίση υπόθεση, οι παροχές γήρατος (στοιχείο γ')· προσθέτει δε, με την παράγραφο 2, ότι ο κανονισμός «ισχύει για τα γενικά και ειδικά συστήματα κοινωνικής ασφαλίσεως, με ή χωρίς συνεισφορά, καθώς και για τα συστήματα σχετικά με τις υποχρεώσεις του εργοδότη (...) εν σχέσει προς τις παροχές που προβλέπονται στην παράγραφο 1». Αντιθέτως, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 4, εξαιρούνται του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, μεταξύ άλλων, οι τομείς της κοινωνικής και της ιατρικής πρόνοιας.

Κατόπιν της ενάρξεως της ισχύος του κανονισμού (ΕΟΚ) 1247/92 του Συμβουλίου, της 30ής Απριλίου 1992 [3], ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό 1408/71, και οι ειδικές παροχές που δεν απαιτούν την καταβολή εισφορών προβλέπονται ρητώς από τον κανονισμό αυτό και εμπίπτουν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, στην έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως. Πράγματι, ο κανονισμός 1247/92 προσέθεσε στην παράγραφο 2 του άρθρου 4 του κανονισμού 1408/71 μια παράγραφο 2α, βάσει της οποίας το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού επεκτείνεται και «στις ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά οι οποίες εμπίπτουν σε νομοθεσία ή καθεστώς εκτός αυτών που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ή που εξαιρούνται δυνάμει της παραγράφου 4, όταν οι παροχές αυτές προορίζονται: α) είτε για να καλύψουν συμπληρωματικά, αναπληρωματικά ή

2 — Βλ. κωδικοποιημένη έκδοση στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2001/83 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουνίου 1983 (ΕΕ L 230, σ. 6).

3 — ΕΕ L 136, σ. 1.

επικουρικά την επέλευση οιουδήποτε κινδύνου που εμπίπτει στους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που αναφέρονται στα στοιχεία α' έως η' της παραγράφου 1· β) είτε μόνον για να εξασφαλίσουν την ειδική προστασία των μειονεκτούντων ατόμων».

Τέλος, το άρθρο 10α του κανονισμού 1408/71, το οποίο επίσης προστέθηκε με τον κανονισμό 1247/92, θεσπίζει την αρχή της μη μεταφοράς αυτών των παροχών στην αλλοδαπή, προβλέποντας ότι τα άτομα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός «λαμβάνουν τις ειδικές εις χρήμα παροχές χωρίς συνεισφορά της παραγράφου 2α του άρθρου 4 αποκλειστικά στο έδαφος και σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους όπου κατοικούν, εφόσον αυτές περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙα. Οι παροχές αυτές βαρύνουν τον φορέα του τόπου κατοικίας από τον οποίο και καταβάλλονται». Στο στοιχείο Ε (Γαλλία) του παραρτήματος ΙΙα περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η ακόλουθη παροχή: «α) Συμπληρωματικό επίδομα του Εθνικού Ταμείου Αλληλεγγύης (νόμος της 30ής Ιουνίου 1956)».

4. Όσον αφορά τις εθνικές διατάξεις που ενδιαφέρουν εν προκειμένω, πρέπει, καταρχάς, να υπενθυμιστεί ότι, με τον νόμο της 30ής Ιουνίου 1956, συστάθηκε στη Γαλλία ένα Εθνικό Ταμείο Αλληλεγγύης (Fonds national de solidarité, στο εξής: FNS), με σκοπό την προώθηση μιας γενικής πολιτικής για την προστασία των ηλικιωμένων ατόμων. Ειδικότερα, το FNS χορηγεί συμπληρωματικό επίδομα στους δικαιούχους συντάξεως γήρατος ή αναπηρίας, εφόσον πρόκειται για άτομα που δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους. Το εν λόγω επίδομα προβλέπεται από το κεφάλαιο 5 του τίτλου Ι του νέου κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως, το οποίο αφορά ακριβώς τις παροχές προς τα ηλικιωμένα άτομα, και, συγκεκριμένα, από τα άρθρα L 815 1 έως L 815 11, τα οποία καθορίζουν, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις χορηγήσεώς του.

Ειδικότερα, μπορούν να λαμβάνουν συμπληρωματικό επίδομα οι Γάλλοι υπήκοοι που κατοικούν στη γαλλική επικράτεια (άρθρο L 815 2 του κώδικα κοινωνικής ασφαλίσεως). Μπορούν επίσης να το λαμβάνουν και οι αλλοδαποί κάτοικοι Γαλλίας, υπό την προϋπόθεση όμως ότι έχει συναφθεί σχετική διεθνής σύμβαση με ρήτρα αμοιβαιότητας (άρθρο L 815 5 του ιδίου κώδικα) [4].

5. Και έρχομαι τώρα στα πραγματικά περιστατικά της υπό κρίση υποθέσεως. Η Zoulika Krid, Αλγερινή υπήκοος, κατοικεί στη Γαλλία, όπου ουδέποτε άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα. Υπό την ιδιότητά της ως χήρας Αλγερινού υπηκόου ο οποίος άσκησε την επαγγελματική του δραστηριότητα αποκλειστικά στη Γαλλία, η Z. Krid εισπράττει, από 1ης Νοεμβρίου 1992, τη σύνταξη του συζύγου της, η οποία της καταβάλλεται από το Caisse nationale d'assurance vieillesse des travailleurs salariés (Εθνικό Ταμείο Ασφαλίσεως Γήρατος Μισθωτών, στο εξής: CNAVTS), ήτοι από τον ίδιο φορέα που κατέβαλλε τη σύνταξη γήρατος στον Krid έως την ημερομηνία του θανάτου του.

4 — Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι, όπως αναφέρει το ίδιο το εθνικό δικαστήριο με τη διάταξη περί παραπομπής, το Conseil constitutionnel, με απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 1990, έκρινε την επίδικη διάταξη αντισυνταγματική, καθόσον «ο αποκλεισμός των αλλοδαπών που διαμένουν νόμιμα στη Γαλλία από τη χορήγηση του συμπληρωματικού επιδόματος, εφόσον αυτοί δεν υπάγονται στις διατάξεις διεθνών συμβάσεων ή κανονισμών που εκδόθηκαν σε εκτέλεσή τους, παραβιάζει τη συνταγματική αρχή περί ισότητας» (*Revue de droit social*, 1990, σ. 352).

Κατόπιν της αρνήσεως του CNAVTS να της χορηγήσει το συμπληρωματικό επίδομα του FNS σύμφωνα με τον προμνησθέντα νόμο της 30ής Ιουνίου 1956, αρνήσεως βασιζομένης στο ότι η αιτούσα είχε την αλγερινή ιθαγένεια, η Krid προσέφυγε στο tribunal des affaires de sécurité sociale de Nanterre, ενώπιον του οποίου υποστήριξε ότι είχε δικαίωμα επί της εν λόγω παροχής δυνάμει του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας.

6. Θεωρώντας αμφισβητούμενη την ερμηνεία του κανονισμού 1247/92, ο οποίος, όπως ήδη ελέχθη, επεξέτεινε την έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως και περιέλαβε σ' αυτήν και τις ειδικές παροχές που δεν απαιτούν την καταβολή εισφορών, μεταξύ των οποίων και η επίδικη, το εθνικό δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο Δικαστήριο. Ο εθνικός δικαστής ερωτά: α) αν η επίδικη παροχή, η οποία μνημονεύεται ρητώς στον κανονισμό 1247/92, προβλέπεται αποκλειστικώς υπέρ των κοινοτικών υπηκόων ή αν μπορεί να χορηγηθεί, βάσει του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας, και σε Αλγερινούς υπηκόους· β) αν, κατ' αναλογίαν, το εν λόγω επίδομα μπορεί να χορηγηθεί και σε υπηκόους χωρών (όπως το Μαρόκο, η Τυνησία κ.λπ.) οι οποίες έχουν συνάψει με την ΕΟΚ συμφωνία συνεργασίας στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως.

Με τα υποβληθέντα ερωτήματα, παρά την όχι και τόσο ορθόδοξη διατύπωσή τους, ζητείται, κατ' ουσίαν, να καθοριστεί αν η επίδικη παροχή εμπίπτει στην έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως και, ως εκ τούτου, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας, οπότε είναι δυνατόν να χορηγηθεί και στη χήρα Αλγερινού εργαζομένου η οποία εξακολουθεί να κατοικεί στο έδαφος του κράτους μέλους εντός του οποίου ο σύζυγός της άσκησε την επαγγελματική δραστηριότητά του.

7. Υπενθυμίζω, προκαταρκτικώς, ότι το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί, με τις αποφάσεις Kziber [5] και Yousfi [6], ως προς την ερμηνεία του άρθρου 41, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας που έχει συναφθεί με το Μαρόκο [7], διατάξεως η οποία είναι ταυτόσημη με το άρθρο 39, παράγραφος 1, της επίδικης εν προκειμένω συμφωνίας. Με τις αποφάσεις εκείνες, το Δικαστήριο, αφού υπενθύμισε τις προϋποθέσεις τις οποίες πρέπει να πληροί μια συμφωνία προκειμένου να παράγει άμεσα αποτελέσματα, αποφάνθηκε σαφέστατα ότι «από το άρθρο 41, παράγραφος 1, καθώς και από το αντικείμενο και τη φύση της συμφωνίας στην οποία εντάσσεται το άρθρο αυτό προκύπτει ότι η διάταξη αυτή μπορεί να έχει απευθείας εφαρμογή» [8].

Με τις ίδιες αποφάσεις, το Δικαστήριο διευκρίνισε επιπλέον ότι «η έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως του άρθρου 41, παράγραφος 1, της συμφωνίας πρέπει να θεωρηθεί ότι στοιχεί στην ταυτόσημη έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως του κανονισμού 1408/71» [9].

5 — Απόφαση της 31ης Ιανουαρίου 1991, υπόθεση C-18/90 (Συλλογή 1991, σ. I-199).

6 — Απόφαση της 20ής Απριλίου 1994, υπόθεση C-58/93 (Συλλογή 1994, σ. I-1353).

7 — Συμφωνία υπογραφείσα στις 27 Απριλίου 1976 στο Ραμπάτ και εγκριθείσα εκ μέρους της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2211/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978 (ΕΕ ειδ. έκδ. 11/010, σ. 130).

8 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Kziber, σκέψη 23, και Yousfi, σκέψη 17.

9 — Προαναφερθείσες αποφάσεις Kziber, σκέψη 25, και Yousfi, σκέψη 24.

8. Εφόσον, όπως ήδη ελέχθη, το άρθρο 41, παράγραφος 1, της Σύμφωνίας Συνεργασίας με το Μαρόκο και η επίδικη διάταξη αποτελούν ταυτόσημες διατάξεις περιλαμβανόμενες, επιπλέον, σε παράλληλες συμφωνίες, είναι οφθαλμοφανέστατο ότι οι διαπιστώσεις που μόλις ανέφερα ισχύουν και στην υπό κρίση περίπτωση. Εξάλλου, το άμεσο αποτέλεσμα του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας και το ότι η έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως στη Συμφωνία αυτή πρέπει να ερμηνεύεται σε συνάρτηση προς την αντίστοιχη έννοια του κανονισμού 1408/71 ουδέποτε τέθηκαν υπό αμφισβήτηση στο πλαίσιο της παρούσας δίκης.

Λαμβανομένου, επιπλέον, υπόψη ότι είναι εξίσου αναμφισβήτητο ότι η Z. Krid, υπό την ιδιότητά της ως μέλους της οικογενείας Αλγερινού εργαζομένου, εμπίπτει αυτοδικαίως στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας, δεν απομένει παρά να εξεταστεί κατά πόσον οι συμπληρωματικές παροχές του FNS εμπίπτουν στην έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως κατά τον κανονισμό 1408/71 και, ως εκ τούτου, στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας.

9. Καίτοι, λοιπόν, το άρθρο 4, παράγραφος 4, του κανονισμού 1408/71, όπως ήδη ανέφερα, εξαιρεί ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του, μεταξύ άλλων, τον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας, με τη νομολογία του Δικαστηρίου γίνεται παγίως δεκτό ότι οι παροχές του FNS επιτελούν διττή λειτουργία, «συνιστάμενη, αφενός, στην εξασφάλιση ενός ελαχίστου ορίου μέσων διαβιώσεως σε πρόσωπα που έχουν ανάγκη και, αφετέρου, στην παροχή ενός συμπληρώματος του εισοδήματος στους δικαιούχους ανεπαρκών παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως» [10]. Συνεπώς, όπως έχει ήδη αποφανθεί το Δικαστήριο όσον αφορά το επίδομα του FNS, «κατά το μέτρο που μια τέτοια νομοθεσία απονέμει δικαίωμα επί συμπληρωματικών παροχών που αποσκοπούν στην προσαύξηση του ύψους συντάξεων που εμπίπτουν στην κοινωνική ασφάλιση, χωρίς οποιαδήποτε στάθμιση των αναγκών και των ατομικών καταστάσεων, η οποία αποτελεί χαρακτηριστικό της κοινωνικής πρόνοιας, η νομοθεσία αυτή εμπίπτει στο σύστημα της κοινωνικής ασφαλίσεως κατά την έννοια του κανονισμού 1408/71» [11].

Ας προστεθεί ότι, ακριβώς προκειμένου να ληφθεί υπόψη η εν λόγω νομολογία, ο κανονισμός 1247/92 διεύρυνε ρητώς το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 ώστε να περιληφθούν όλες οι «ειδικές παροχές χωρίς συνεισφορά» εφόσον αυτές, όπως στην υπό κρίση περίπτωση, «προορίζονται (...) για να καλύψουν συμπληρωματικά, αναπληρωματικά ή επικουρικά την επέλευση οιουδήποτε κινδύνου που εμπίπτει στους κλάδους» που απαριθμούνται ρητώς στο άρθρο 4, παράγραφος 1, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ακριβώς και οι παροχές λόγω γήρατος.

10. Ενόψει των ανωτέρω, φαίνεται τουλάχιστον παράδοξη η άποψη της Βρετανικής Κυβερνήσεως ότι οι τροποποιήσεις που επενέχθησαν συναφώς με τον κανονισμό

10 — Απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 1987, συνεκδικαοθείσες υποθέσεις 379/85 έως 381/85 και 93/86, Giletti κ.λπ. (Συλλογή 1987, σ. 955, σκέψη 10).

11 — Προαναφερθείσα απόφαση Giletti κ.λπ., σκέψη 11· βλ. επίσης απόφαση της 12ης Ιουλίου 1990, υπόθεση C-236/88, Επιτροπή κατά Γαλλίας (Συλλογή 1990, σ. I-3163, σκέψη 10).

1247/92 κατέστησαν ακόμα σαφέστερο ότι οι ειδικές παροχές που δεν απαιτούν την καταβολή εισφορών δεν εμπίπτουν στην κοινωνική ασφάλιση, πράγμα το οποίο συνεπάγεται, αφενός, ότι οι παροχές αυτές εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας και, αφετέρου, ότι το Δικαστήριο θα έπρεπε να αναθεωρήσει επ' αυτού τη νομολογία του.

Συναφώς, περιορίζομαι να υπενθυμίσω ότι ο ίδιος κανονισμός 1247/92 διευκρινίζει ότι η προσθήκη της παραγράφου 2α κατέστη αναγκαία προκειμένου «να ληφθεί υπόψη η νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την οποία ορισμένες παροχές που προβλέπονται από τις εθνικές νομοθεσίες ενδέχεται να εμπίπτουν συγχρόνως τόσο στην κοινωνική ασφάλιση όσο και στην κοινωνική πρόνοια, λόγω της κατηγορίας των ατόμων στα οποία αναφέρονται, των στόχων και του τρόπου εφαρμογής τους» [12].

11. Τελικά, δεν νομίζω ότι μπορεί να υπάρχει αμφιβολία όσον αφορά το ότι μια εθνική παροχή όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, ακόμα και αν έχει, ενόψει ορισμένων χαρακτηριστικών της (μη υποχρέωση καταβολής εισφορών), τον χαρακτήρα παροχής κοινωνικής πρόνοιας, εμπίπτει στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2α, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71, καθόσον αποσκοπεί στη συμπλήρωση της συντάξεως γήρατος, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

Δεδομένου ότι η έννοια της κοινωνικής ασφαλίσεως που περιέχεται στο άρθρο 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας πρέπει να ερμηνεύεται κατά τον ίδιο τρόπο όπως και η έννοια στην οποία αναφέρεται ο κανονισμός 1408/71, αυτό ισχύει, καταρχήν, και όταν οι αιτούντες την παροχή έχουν την αλγερινή ιθαγένεια, είτε είναι εργαζόμενοι είτε είναι μέλη της οικογένειας εργαζομένου, κατά την έννοια και από πλευράς αποτελεσμάτων των συναφών διατάξεων της Συμφωνίας.

12. Όσον αφορά το τελευταίο αυτό σημείο, αξίζει να γίνουν ορισμένες παρατηρήσεις επί της απόψεως που διατύπωσε η Γαλλική Κυβέρνηση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Η εν λόγω κυβέρνηση, καίτοι δεν αμφισβητεί ότι η σύζυγος Αλγερινού εργαζομένου εμπίπτει στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας και ότι η επίδικη παροχή εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής της ιδίας διατάξεως, υποστηρίζει ότι η εν λόγω παροχή δεν μπορεί να χορηγηθεί και στη χήρα Αλγερινού εργαζομένου, διότι δεν πρόκειται για παράγωγο δικαίωμα, κτώμενο δηλαδή λόγω της ιδιότητας του μέλους της οικογένειας του εργαζομένου, αλλά για πρωτογενές δικαίωμα το οποίο, ως εκ τούτου, αναγνωρίζεται σε οποιονδήποτε ανταποκρίνεται στα κριτήρια της συγκεκριμένης εθνικής ρυθμίσεως. Αυτό συνεπάγεται, κατά τη Γαλλική Κυβέρνηση, ότι η Z. Krid, ως Αλγερινή υπήκοος η οποία ουδέποτε άσκησε επαγγελματική δραστηριότητα στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους και της

12 — Τρίτη αιτιολογική σκέψη.

οποίας ο σύζυγος (ο εργαζόμενος) έχει αποβιώσει, δεν έχει κανένα δικαίωμα επί του επιδίκου συμπληρωματικού επιδόματος, λαμβανομένου υπόψη, εξάλλου, ότι η Σύμβαση του 1980 μεταξύ της Γαλλίας και της Αλγερίας δεν περιέχει καμία συναφή ρήτρα αμοιβαιότητας.

Προς στήριξη της απόψεώς της, η Γαλλική Κυβέρνηση επικαλείται τη διάκριση μεταξύ πρωτογενών και παραγώγων δικαιωμάτων, στην οποία προέβη το ίδιο το Δικαστήριο με ορισμένες αποφάσεις με τις οποίες αποφάνθηκε επί του προσωπικού πεδίου εφαρμογής του κανονισμού 1408/71 [13]. Με τις αποφάσεις αυτές, το Δικαστήριο πράγματι αποφάνθηκε ότι, ενώ αυτοί που έχουν την ιδιότητα του εργαζομένου μπορούν να προβάλουν τα δικαιώματα επί των παροχών που προβλέπονται από τον κανονισμό 1408/71 ως *ίδια δικαιώματα,* τα μέλη της οικογενείας του εργαζομένου μπορούν να προβάλουν μόνο *παρεπόμενα δικαιώματα,* ήτοι δικαιώματα κτηθέντα λόγω της ιδιότητάς τους ως μελών της οικογενείας του εργαζομένου.

13. Αυτή η νομολογία δεν έχει εν προκειμένω εφαρμογή. Πράγματι, το άρθρο 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας περιορίζεται στην καθιέρωση της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων μεταξύ, αφενός, των Αλγερινών εργαζομένων και των μελών της οικογενείας τους και, αφετέρου, των Γάλλων υπηκόων. Αυτό σημαίνει, απλούστατα, ότι το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του άρθρου 39 της Συμφωνίας διαφέρει από το προσωπικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71, πράγμα το οποίο ασφαλώς δεν εκπλήσσει, αν ληφθούν υπόψη το διαφορετικό περιεχόμενο και ο διαφορετικός σκοπός της εν λόγω Συμφωνίας.

Εξάλλου, το ίδιο το Δικαστήριο αποφάνθηκε με αυτό το πνεύμα με την επανειλημμένως μνημονευθείσα απόφαση Kziber, με την οποία, αποφαινόμενο επί του περιεχομένου των δικαιωμάτων μέλους της οικογενείας Μαροκινού εργαζομένου όσον αφορά επίδομα ανεργίας των νέων, έκρινε ότι «η θεσπιζόμενη στο άρθρο 41, παράγραφος 1, αρχή της εξαλείψεως κάθε διακρίσεως με βάση την ιθαγένεια στον τομέα της κοινωνικής ασφαλίσεως σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος ο οποίος πληροί όλες τις προβλεπόμενες από εθνική νομοθεσία προϋποθέσεις για τη χορήγηση παροχών ασθενείας που προβλέπονται υπέρ των νέων οι οποίοι αναζητούν εργασία δεν μπορεί να στερηθεί τις παροχές αυτές λόγω της ιθαγενείας του» [14].

14. Είναι προφανές ότι τα αυτά ισχύουν, δυνάμει του άρθρου 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας, και για τα μέλη της οικογενείας Αλγερινού εργαζομένου. Συνεπώς, καθώς δεν αμφισβητείται ότι η Γαλλίδα σύζυγος Γάλλου εργαζομένου, η οποία λαμβάνει τη σύνταξη του συζύγου της μετά τον θάνατό του, δικαιούται, εφόσον πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις, το συμπληρωματικό επίδομα του FNS, η ίδια μεταχείριση πρέπει να επιφυλάσσεται και στη χήρα Αλγερινού εργαζομένου.

13 — Βλ. απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 1976, υπόθεση 40/76, Kermaschek (Συλλογή τόμος 1976, σ. 599, σκέψη 8). Υπό το αυτό πνεύμα, βλ., ως πλέον πρόσφατη, την απόφαση της 27ης Μαΐου 1993, υπόθεση C-310/91, Schmid (Συλλογή 1993, σ. I-3011, σκέψη 12).

14 — Προαναφερθείσα απόφαση Kziber, σκέψη 28.

15. Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω, συνεπώς, στο Δικαστήριο να απαντήσει ως εξής στα ερωτήματα που υπέβαλε το tribunal des affaires de sécurité sociale de Nanterre:

«Το άρθρο 39, παράγραφος 1, της Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Αλγερίας, που υπογράφηκε στο Αλγέρι στις 26 Απριλίου 1976 και εγκρίθηκε εκ μέρους της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2210/78 του Συμβουλίου, της 26ης Σεπτεμβρίου 1978, έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει σε κράτος μέλος να αρνείται τη χορήγηση συμπληρωματικού επιδόματος του Εθνικού Ταμείου Αλληλεγγύης, προβλεπομένου από την νομοθεσία του υπέρ των υπηκόων του που κατοικούν στην επικράτειά του, στη χήρα εργαζομένου η οποία κατοικεί στο έδαφός του και λαμβάνει τη σύνταξη του συζύγου της, με την αιτιολογία ότι η ενδιαφερομένη είναι Αλγερινή υπήκοος.»